Paper / Subject Code: 66853 / Political Science III-International Relations

04/05/2026
SYBA LLB
Sem – IV
Regular) ~~2025~~

Time :2½ Hours   Marks :75

Q1. Answer any Six **12**

a) What are the 3 S's of Realism in International Relations Theory? Which school of realism regarded Human Nature as the reason for War and Conflict in the international system.
b) What is the meaning of Carbon lobbying? Give an example.
c) What is the objective of forming specialized agencies within the UN? Name any one challenge to WTO as a specialize agency in establishing a multipolar trade order in the contemporary world.
d) Give any two differences in the role of the Third Party in Lending of Good Office & Mediation.
e) Who can request for Advisory opinion from the ICJ? What is the significance of the Advisory jurisdiction of ICJ?
f) What is the Global North & South Divide in IR.?
g) Name any two key challenges facing the EU today
h) Name any two main issues in the Nicaragua v. United States (1986) case.

Q2. Write short notes on any Two **12**

a) Key aspects of Reimagining the UN – UNSC Reform
b) Consultative status in the ECOSOC
c) Role of Diplomacy in the ongoing Iran conflict
d) ILO – Eight core/Fundamental International Labour Organisation (ILO) Conventions

Q . 3 Answer any TWO **12**

a) This is a primary, tangible element of national power and is the most direct and historically recognized element of national power. It represents a state's hard power the capacity to use force, or the credible threat of force.
i) Identify the element of national power on the basis of the above description. Give two examples of the use of this element by nation states to achieve national objectives.
ii)What is the meaning of sovereign Equality of Nation States?

b) Wars are fought by militaries but they're usually ended by diplomats.
i) Why is Diplomacy regarded as the Brain of National Power. What is National Power?
ii) What is the significance of the Treaty of Westphalia to the birth of modern day diplomacy?

c) The International Committee on Intervention and State Sovereignty developed the concept of R2P during 2001 in response to the failure of the international community to adequately respond to mass atrocities committed in Rwanda and the former Yugoslavia during the 1990s.
i) What are the four core grounds for application of R2P? Name any one drawback of R2P.
ii) What is the provision of Article 2 Section 7 of the UN Charter?

X976Y792137X976Y792137X976Y792137X976Y792137

d) While Nation States remain the Primary Actor in the international system, their absolute authority to govern without external interference is increasingly challenged by globalization.
i) Why is the State regarded as the primary Actor in IR? Name any two key challenges to State Sovereignty in the globalized world.
ii) Name any two reasons for the rise of violent non state actors (VNSA). Give an example of the use of VNSA by a sovereign state to achieve national interest.

Q4. Answer any Three **39**

a) Discuss the application of the method of Negotiation in the settlement of ongoing international conflicts. Write a note on the composition of the ICJ and the laws applied by ICJ in deciding cases.

b) What is the Balance of Power doctrine in International Relations and it's techniques.

c) Discuss the United Nations General Assembly Resolution 377 A(V) Uniting for Peace. What is International Law & its limitations?

d) Explain the reasons for formation of Regional Organizations with relevant examples.

e) Write a note on the role of IGO'S & INGO's as Nonstate Actors (NSA's) with relevant examples.

X976Y792137X976Y792137X976Y792137X976Y792137

वेळ २.३० मी. मार्क्स ७५

प्र. १ खालील प्रश्नांची दोन ते तीन वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा) १२

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधांच्या सिद्धांतांमध्ये वास्तववादाचे 3 S काय आहेत? कोणत्या वास्तववाद अभ्यास गटाने आंतरराष्ट्रीय प्रणालीतील युध्द आणि संघर्षासाठी मानवी निसर्ग हे कारण मानले?

ब) कार्बन लॉबिंग म्हणजे काय? एक उदाहरण द्या.

क) संयुक्त राष्ट्रसंघातर्गत विशेष समित्यांची स्थापना करण्याचा उद्देश काय आहे? समकालीन जगात बहुराष्ट्रीय व्यापार व्यवस्थापन करण्यात WTO या विशेष समिती समोर असलेले कोणते ही एक आव्हान लिहा.

ड) Good offices आणि मध्यस्थी या मध्ये तृतीय पक्षाच्या भूमिकेतील कोणतेही दोन फरक लिहा.

ई) ICJ कडे सल्ल्या साठी कोण विनंती करू शकतो? ICJ च्या सल्ला देण्याच्या न्यायअधिकार क्षेत्राचे महत्त्व काय आहे?

फ) आंतरराष्ट्रीय संबंधांमध्ये जागतिक उत्तर व दक्षिण विवाद काय आहे?

ग) आज EU समोरील कोणतीही मुख्य दोन आव्हाने लिहा.

ह) Nicaragua विरुद्ध United States (1986) प्रकरणातील कोणतेही दोन मुख्य मुद्दे सांगा.

प्र. २ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) १२

अ) यूएनएससी सुधारणा - संयुक्त राष्ट्रसंघाचे नवे पैलू

ब) आर्थिक आणि सामाजिक संस्थेचा सल्लागार दर्जा

क) चालू ईराण संघर्षातील राजनयाची भूमिका.

ड) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची मुख्य आठ संमेलने.

प्र. ३ प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन) १२

अ) हा राष्ट्रीय सामर्थ्याचा प्राथमिक, ठोस घटक आहे आणि हा राष्ट्रीय सामर्थ्याचा सर्वात थेट आणि ऐतिहासिकदृष्ट्या ओळखला जाणारा घटक आहे. बळाचा वापर करण्याची किंवा बाळाच्या वापराची धमकी देण्याची क्षमता त्यातून सूचित होते.

i) वर दिलेल्या वर्णनाच्या आधारे राष्ट्रीय सामर्थ्याचा घटक ओळखा. राष्ट्रीय उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी राष्ट्र राज्यांनी या घटकाचा वापर करण्याची दोन उदाहरणे द्या.

ii) राष्ट्रांच्या सार्वभौम सत्तेचा अर्थ काय आहे?

ब) युद्धं लष्करांद्वारे लढली जातात परंतु ती सहसा राजनयाद्वारे संपवली जातात.

i) राजनय राष्ट्रीय सामर्थ्याचा मेंदू का मानला जातो? राष्ट्रीय सामर्थ्य म्हणजे काय?

ii) आधुनिक काळातील राजनया च्या उत्पत्तीत वेस्टफेलिया कराराचे महत्त्व काय आहे?

X976Y792137X976Y792137X976Y792137X976Y792137

क) १९९० च्या दशकात रवांडा आणि माजी युगोस्लावियामध्ये करण्यात आलेल्या मोठ्या अत्याचारांना सामोरे जाण्यात आंतरराष्ट्रीय समुदायाला अपयश आल्याने आंतरराष्ट्रीय हस्तक्षेप व सार्वभौम राज्या संबंधी च्या समितीने २००१ मध्ये R2P या संकल्पनेचा विकास केला.

i) R2P संरक्षणाच्या जबाबदारीचे तत्व (Responsibility to Protect) लागू करण्यासाठी चार मुख्य आधार काय आहेत? R2P चा एक तोटा सांगा.

ii) यूएन चार्टरच्या कलम २, विभाग ७ ची तरतूद काय आहे?

ड) जरी राष्ट्रराज्ये आंतरराष्ट्रीय व्यवस्थेत मुख्य घटक असले, तरी त्यांचा बाह्य हस्तक्षेपाशिवाय शासन करण्याचा निरंकुश अधिकार जागतिकीकरणामुळे वाढत्या प्रमाणात आव्हानाला सामोरे जात आहे.

i) आंतरराष्ट्रीय संबंधांमध्ये राज्यास मुख्य घटक का मानले जाते? जागतिकीकरणाच्या जगात राज्याच्या सार्वभौमत्वा समोरील कोणतीही दोन प्रमुख आव्हाने लिहा.

ii) हिंसक अराज्य घटकांच्या (VNSA) वाढीची दोन कारणे लिहा. राष्ट्रीय हित साध्य करण्यासाठी सार्वभौम राज्याने हिंसक अराज्य घटकांचा (VNSA) वापर केल्याची उदाहरणे द्या.

प्र. ४ खलील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **३९**

अ). सध्या चालू असलेल्या आंतरराष्ट्रीय संघर्षांच्या निवारणात वाटाघाटीच्या पद्धतीचा वापर कसा केला जातो यावर चर्चा करा. **ICJ** च्या संरचनेवर आणि प्रकरणांचा निर्णय घेताना **ICJ** द्वारे लागू केलेल्या कायद्यांवर एक टीप लिहा.

ब) आंतरराष्ट्रीय संबंधात सत्ता संतुलनाचे तत्व आणि त्याची तंत्रे काय आहेत हे स्पष्ट करा.

क) संयुक्त राष्ट्रसंघटनेच्या महासभेचा ठराव ३७७ अ (व) शांततेसाठी संघटीत व्हा (युनायटिंग फॉर पीस) यावर चर्चा करा. आंतरराष्ट्रीय कायदे म्हणजे काय आणि त्याच्या मर्यादा काय आहे?

ड) प्रादेशिक संघटनांच्या स्थापनेची कारणे स्पष्ट करा व संबंधित उदाहरणे द्या.

इ) अराज्य घटकांप्रमाणे (**NSA's**) आंतरराष्ट्रीय शासकीय संघटना (**IGO**) आणि आंतरराष्ट्रीय अशासकीय संघटना (**INGO**) यांची भूमिका संबंधित उदाहरणासह स्पष्ट करा.

X976Y792137X976Y792137X976Y792137X976Y792137